

JÚLIUS PÁZMAN (1907 – 1982)

Ekonom a pedagóg Július Pázman sa narodil 7. septembra 1907 v Hodruši, dnes okres Žarnovica. V roku 1917 začal študovať na evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici a stredoškolské štúdiá ukončil roku 1925 na reálnom gymnáziu v tom istom meste. V štúdiu pokračoval na Vysoké školy obchodnej v Prahe, ktorú ukončil štátnou skúškou zo súkromnej ekonomiky a národného hospodárstva a stal sa komerčným inžinierom. Do októbra 1929 pôsobil na tejto škole ako pomocný asistent. Od jesene roku 1931 až do konca leta roku 1933 si dopĺňal vzdelanie najprv na parížskych školách, kde sa venoval štúdiu francúzštiny, matematiky, psychológie a súčasne získal diplom na odbornej škole pre bankových úradníkov, neskôr sa zdokonaľoval v anglickom jazyku v Londýne. Odtiaľ sa vrátil späť do Paríža, kde popri štúdiu pôsobil aj ako predseda spolku československých študentov.

Po návrate na Slovensko požiadal o miesto v študijnom oddelení Národnej banky československej (NBČS). Miesto v tomto oddelení síce nezískal, ale 1. februára 1934 nastúpil ako úradnícky aspirant do Hlavného ústavu NBČS v Prahe. O pár dní neskôr, zrejme vďaka svojmu vzdelaniu i jazykovým schopnostiam bol pridelený do devízového oddelenia a 1. júla 1935 menovaný definitívnym úradníkom. V januári 1936 ho preložili do filiálky v Tepliciach. Po tritštvte roku sa vrátil späť do centrálneho devízového oddelenia, a keďže už v tom čase absolvoval všetky odbory povoloľvacej agendy, začal viesť referát úhrad za tovar do voľnej cudziny. Od roku 1938 pracoval ako samostatný referent v oddelení pre platobný styk s cudzinou. Tak ako pre viacerých Slovákov pôsobiacich v NBČS, aj pre neho bol rok 1939 rokom veľkej zmeny, v prvom rade v pracovnej oblasti. Na tretí deň po etablovaní Slovenského štátu požiadal riaditeľ NBČS Martin Kollár na základe príkazu slovenskej vlády o preloženie revidenta Ing. Júliusa Pázmana do Bratislavy.

Pázman zúročil skúsenosti získané v Prahe a v krátkom čase vytvoril devízový odbor Slovenskej národnej banky (SNB). Koncom apríla prevzal z rúk guvernéra Imricha Karvaša poverenie na riadenie tohto odboru a 25. augusta 1939 sa stal jeho riaditeľom. Pod priamym vedením guvernéra Karvaša a viceguvernéra Jozefa Fundárka bol aj s riaditeľom úverového odboru Jozefom Trnovcom zainteresovaný na realizovaní takej úverovej a devízovej politiky SNB, ktorej cieľom bolo zmiernenie nemeckého ekonomického a finančného tlaku na Slovensko. Jeho odbor vypracovával a uskutočňoval rôzne opatrenia zamerané na zníženie obchodného obratu s Nemeckou ríšou a naopak uprednostňoval slovenský export do neutrálnych krajín, resp. krajín obchodujúcich vo voľných devízach. Je pravda, že tieto pre Nemcov nevýhodné opatrenia boli po určitom čase na nátlak nemeckej strany zrušené, ale vedenie devízového odboru vždy hľadalo nové riešenia, ktorými by aspoň čiastočne redukovalo pre Slovensko nevýhodnú vzájomnú slovensko-nemeckú obchodnú bilanciu.

Pázman sa popri výkone náročnej funkcie riaditeľa banky venoval aj pedagogickej činnosti. Od roku 1940 prednášal účtovníctvo na Vysoké škole obchodnej v Bratislave a neskôr tu pôsobil ako člen profesorského zboru i skúšobnej komisie.

Po skončení vojny bol rovnako ako všetci zamestnanci SNB preverovaný. Nebol mu priznaný titul riaditeľa SNB II. triedy, ktorý získal už v apríli 1942, ale zostal v službách Národnej banky ako odborník na devízovú oblasť. V lete roku 1945 začal pracovať na úlohách súvisiacich s jednotnou úpravou pomerov v oboch odvetviach oddelených častiach štátu, a to predovšetkým pri obnove československej meny. V tom čase sa aktívne zúčastňoval na menových rokovaniach a v tejto súvislosti bol vymenovaný za člena koordináčného výboru pri NBČS pre zjednotenie cenovej a mzdovej politiky. Ako reprezentant NBČS od začiatku roka 1946 pôsobil ako zástupca predsedu kuratória Fondu pre vyrovnanie devízových obchodov a zástupca československého guvernéra Medzinárodnej banky pre rekonštrukciu a rozvoj. V marci 1946 sa z poverenia vlády zúčastnil ako predstaviteľ Československej republiky na konferencii o Medzinárodnom menovom fonde a Medzinárodnej banke pre rekonštrukciu a rozvoj. Tým sa prakticky zakončilo jeho dvanásťročné pôsobenie v centrálnej banke, pretože 1. júla 1946 nastúpil na jednoročnú neplatenú dovolenku a najbližšie mesiace sa venoval prednášaniam na Vysoké škole obchodnej. Neskôr ho s účinnosťou od tohto dňa prezident republiky vymenoval za riadneho profesora na tejto škole. Jednoročnú dovolenku si predĺžil o ďalší polrok, ale to sa už zaoberal myšlienkou úplného odchodu z banky. Postupne sa vzdal funkcií, do ktorých bol delegovaný ako zástupca NBČS. V decembri 1947 ho ešte vláda menovala do predsedníctva Likvidačného fondu menového, avšak vzhľadom na skutočnosť, že 31. decembra 1947 rozviazal s Národnou bankou služobný pomer, bol koncom apríla 1948 z tejto funkcie odvolaný. Nasledujúcich dvadsaťpäť rokov, teda až do roku 1972 pôsobil na Ekonomickej univerzite v Bratislave (pôvodne Vysoké škole obchodnej), pričom v rokoch 1948 – 1949 vykonával aj funkciu rektora.

Napriek tomu, že Pázman nepatrí k tej skupine Slovákov, ktorí do služieb NBČS vstupovali hneď na začiatku jej vzniku, teda nemal možnosť získať skúsenosti a tým i patričný služobný postup, dosiahol za krátke obdobie piatich rokov ako 32-ročný post riaditeľa Národnej banky. Nepochybne mu k tomu pomohla štátoprávna zmena, keďže v NBČS v tom čase takéto miesto Slovákov v podstate získať ani nemohol. To však nijako neznižuje Pázmanove odborné znalosti a schopnosti, čo napokon potvrdzuje aj fakt, že jeho bohaté praktické skúsenosti odborníka na devízovú oblasť využila po vojne nielen NBČS a vláda Československej republiky, ale aj mnohí poslucháči Ekonomickej univerzity.

Mgr. Miloš Mazúr, archív NBS